

ԿԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
«ՀՀ ԿԳՄՄՆ ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Ուսուցչի առարկայական և մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործումը ստեղծագործական և հետազոտական աշխատանքների ընթացքում

Անցկացման վայրը՝ ՄԱՐՏՈՒՆԻ

Աշխատանքի ղեկավար՝ Հասմիկ Բեյբության

Ուսուցիչ՝ Էդուարդ Կետոյան

Դպրոց՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի «Ծովինարի Ա. Խաչատրյանի անվան միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Մարտունի 2022թ.

Բովանդակություն

1. Ներածություն.....	3
2. Գրական ակնարկ	8
3. Փորձարարական հետազոտություն.....	10
3.1-Խնճրի նկարագիրը	10
3.2-Փորձարարական դասեր.....	11
3.2.1-Փորձարարական դաս-1.....	11
3.2.2-Փորձարարական դաս-2.....	11
4. Եզրակացություն	13
5. Օգտագործած գրականության ցանկ	124
6. Հավելված	145
Դասապլան-1.....	145
Դասապլան-2.....	188

1. Ներածություն

Ուսուցչի մասնագիտությունն ամենասիրված և ամենապատվավոր մասնագիտությունն է, որն իրականացնում է ժամանակների սերունդների կապը, և դրանով էլ նրա աշխատանքը դառնում է հրապուրիչ, ստեղծագործական: Այժմ ևս պահանջվում են այնպիսի ուսուցիչներ, որ կարողանան ստեղծագործաբար լուծել իրենց առջև դրված մանկավարժական բարդ խնդիրները:

Աճող սերնդի կրթվածության և արժեհամակարգի ձևավորվածության ցուցանիշը պայմանավորված է մանկավարժների մեթոդական-մասնագիտական պատրաստվածության, դասավանդման կարողությունների և հմտությունների որակով: Պատմության ուսուցիչների առարկայական և մասնագիտական հմտությունների կատարելագործումը պետք է կատարվի նկատի ունենալով հանրակրթության ոլորտում պետական քաղաքականության սկզբունքները, մասնավորապես՝ հանրակրթության մարդասիրական բնույթը, ազգային և համամարդկային արժեքների, մարդու կյանքի ու առողջության, անհատի ազատ և համակողմանի զարգացման առաջնայնությունը, քաղաքացիական գիտակցության կարևորումը, անհատի և նրա իրավունքների ու ազատությունների նկատմամբ հարգանքը, արժանապատվությունը, հայրենասիրությունը, աշխատասիրությունը, պատասխանատվությունը, հանդուրժողականությունը, բնապահպանական աշխարհայացքի ձևավորումը»., «ուսումնական հաստատություններում ստեղծագործական աշխատանքի խթանումը, սովորողների վերլուծական, քննադատական մտածողության, գիտելիքների ինքնուրույն ձեռքբերման և կիրառման, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման ունակությունների զարգացման առաջնայնությունը:

Սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների արդյունավետության բարձրացման գործընթացում կարևորվում է նաև ուսուցչի հետազոտական գործունեությունը, որի կարևոր բաղադրիչը նրա ստեղծագործական որոնումների ակտիվացման խնդիրն է: Այն այսօր շատ արդիական հնչեղություն ունի հանրակրթական դպրոցի համար: Նորություն չէ, որ ուսուցիչը մեծ դեր ունի կրթության բովանդակության և մեթոդների կատարելագործման, ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման, մակավարժական գործընթացին ստեղծագործական ուղղվածություն տալու գործում: Չափազանց կարևոր է, որ յուրաքանչյուր ուսուցիչ խոր զբաղվի ինքնակրթությամբ, ինքնազարգացմամբ, որոնք նրա վարպետության կատարելագործման լավագույն ուղիներն են: Նա, ուսումնասիրելով իր մասնագիտության վերաբերյալ լույս տեսած գիտական գրականությունը, հողվածները,

նորությունները, բարձրացնում է պրոֆեսիոնալ և մասնագիտական մակարդակը, ուսումնասիրում է նաև նորարար ուսուցիչների առաջավոր փորձը և վերցնելով այն անհրաժեշտը և կարևորը, որը նրան հարկավոր է իր հետագա աշխատանքում օգտագործելու համար: Ուսուցիչը պետք է պատրաստ լինի ուսումնասիրել, վերլուծել և կանխատեսել անհատականության զարգացումը, տիրապետել ուսանողների անհատական կրթական արդյունքների գնահատման ախտորոշիչ գործիքներին և մեթոդներին, ցուցադրել կրթական քաղաքականության ուղղությունների իրականացման արդյունքները և մանկավարժական տեխնոլոգիաներ կիրառելիս: Կենտրոնանալ իրենց ուսումնական հաստատության պայմաններում հաստատման արդյունքների վրա: Այսպիսով, հետազոտական հմտությունները պետք է լինեն ուսուցչի ընդհանուր մասնագիտական հմտությունների մաս: *Ուսուցչի հետազոտական գործունեությունը*- սա գործունեություն է, որն ուղղված է նախապես անհայտ լուծում ունեցող ստեղծագործական, հետազոտական խնդրի (խնդիրի) լուծմանը և ներառում է հիմնական կանոնների պահպանումը: **գիտական հետազոտությունների փուլերը:**

- 1) խնդրի հայտարարություն.
- 2) տվյալ խնդրի վերաբերյալ տեսության ուսումնասիրություն.
- 3) հետազոտության մեթոդաբանության յուրացում.
- 4) նյութի հավաքագրումը, դրա վերլուծությունը.
- 5) եզրակացություններ այս խնդրի լուծման վերաբերյալ.

Նպատակներ` Ուսուցիչների հետազոտական գործունեությունը կարող է լինել.

- ա) Ուսուցիչների միասնական գիտական համայնքի ձևավորում.
- բ) Միջառարկայական կապերի մասին պատկերացումների զարգացում.
- գ) Ուսուցիչների ինտելեկտուալ նախաձեռնության զարգացում գիտական մտածելակերպի ձևավորման, նրանց գործունեությանը ստեղծագործական մոտեցման միջոցով.
- դ) Տեղեկատվական նոր տեխնոլոգիաների և հեռահաղորդակցության միջոցների ուսուցում.
- ե) Պայմանների ստեղծում ոչ միայն ուսուցիչների, այլև ուսանողների կոլեկտիվ հետազոտական գործունեությանը ներգրավելու համար.
- զ) Գործնական նշանակություն ունեցող հետազոտական նախագծերի մշակում և իրականացում.

Ուսուցիչների հետազոտությունները տարբերվում են հետազոտական թիմերի հետազոտություններից. քանի որ դրանք լուծում են կոնկրետ ուսումնական հաստատության ցանկացած փաստացի խնդիր:

Հետազոտության ընթացքում ուսուցիչներն իրենց անհատական գաղափարները վերածում են նորարարական փորձի, որը կիսում են դպրոցական, շրջանային, տարածաշրջանային գիտագործնական, գիտամեթոդական կոնֆերանսներում, սեմինարներում, մասնակցում մասնագիտական մրցույթների: Այս կոնֆերանսներում ուսուցիչները զեկույցների, հաղորդագրությունների, ռեֆերատների տեսքով գործընկերներին ծանոթացնում են իրենց հետաքրքրող խնդրի իրենց որոնումների հետ, մասնակցում են քննարկումներին և կարգավորում պլանները խնդրի հետագա ուսումնասիրության համար: Սա թույլ է տալիս նրանց բացահայտել թաքնված պոտենցիալ հնարավորությունները մասնագիտական գերազանցության զարգացման մեջ և գիտական նվաճումներն ու լավագույն փորձը ներկայացնել իրենց սեփական պրակտիկայում, այնուհետև դրանք վերածել անձնական նորարարական փորձի:

Հետազոտական գործունեությունը հնարավորություն է տալիս ակտուալացնել ուսուցչի անհատականության ինքնաիրացումը և ստեղծագործական զարգացումը. բարելավել հետազոտական հմտությունների մասնագիտական մակարդակը; բարելավել մանկավարժական տեխնոլոգիաները ուսուցիչների գիտական ստեղծագործության զարգացման համար. ապահովել ուսուցիչ-հետազոտողի մասնագիտական և որակավորման բարձրացումը. ձեռք բերել որակապես նոր գիտելիքներ (նորարարություն), բարձրացնել ուսումնական հաստատության կարգավիճակը.

Ուսուցչի հետազոտության մեթոդների դասակարգման մի քանի մոտեցումներ կան: Ընդհանուր առմամբ դրանք առանձնացվում են հետևյալ խմբերում.

1. Գիտական հետազոտության համընդհանուր կամ դիալեկտիկական մեթոդն ուղղորդում է մտածողությունը, ունի ընդհանուր ճանաչողական գործառույթ: Դիալեկտիկական մեթոդի միջոցով ուսումնասիրվում են մանկավարժական երևույթների ու գործընթացների ծագումը, ձևավորումը, զարգացումը, փոփոխությունները, այլ երևույթների հետ ունեցած կապերը, բացահայտվում են ներքին հակասությունները, քանակական փոփոխություններից անցումը որակական փոփոխություններին:

2. Հետազոտության մեթոդներ, որոնք կիրառվում են մանկավարժության մեջ և ընդհանուր են մի շարք այլ գիտությունների համար: Հաճախ դրանց անվանում են նաև ճանաչողության ընդհանուր գիտական տրամաբանական մեթոդներ:

3. Մասնավոր մեթոդներ, որոնք բնորոշ են միայն գիտության տվյալ բնագավառին:

Ընդունված է մանկավարժական հետազոտության մեթոդների դասակարգումը հետևյալ խմբերում՝ տեսական, էմպիրիկ, գործունեության արդյունքների և մանկավարժական փաստաթղթերի ուսումնասիրման, պատմահամեմատական,

գիտական հետազոտության արդյունքների մաթեմատիկական և վիճակագրական մշակման մեթոդները:

Ուսուցչի ստեղծագործական գործունեությունը մինչ այժմ խորը չի ուսումնասիրվել մեզանում այս հիմնահարցը կարիք ունի համակողմանի հետազոտության: Ուսուցչի ստեղծագործական գործունեությունն ունի սկիզբ, սակայն չունի վախճան, ավարտ, քանի որ ուսուցչի գործունեությունը շարունակվում է իր սաների մեջ, իր սաների միջոցով և իր սաների համար: Մանկավարժական գործունեության վերլուծության մեջ առանձնահատուկ նշանակություն ունի ուսուցչի ստեղծագործական գործունեությունը: Ուսուցչի ստեղծագործական գործունեությունը դիտարկելով որպես հետազոտական գործունեության հիմք, իսկ ստեղծագործական գործունեության կարողությունը՝ որպես հետազոտական գործունեության մեջ պահանջվող ուսուցչի անձի որակներից մեկը, պետք է դիմել այն մոտեցումներին, որոնցում փորձ է արվում բացատրել երևույթը. ստեղծագործական գործունեություն. Ստեղծագործական գործունեության էության վերլուծությունը ցույց է տվել, որ որոշ հետազոտողներ դա համարում են սոցիալական նշանակության նոր, օրիգինալ արժեքների ստեղծում: Այսպիսով, եթե ուսուցիչը գործունեություն է ծավալում, որն ուղղված է մանկավարժական գործընթացում մշտապես ծագող խնդիրների ըմբռնմանը և լուծմանը, ինչպես նաև ենթադրում է նոր բան ստեղծելը, որը տարբերվում է արդեն գոյություն ունեցողից, ներառյալ գործունեության առարկայի ներաշխարհում, ապա այս գործունեությունը կարելի է դասել որպես ստեղծագործական:

Ստեղծագործական գործունեություն ստորաբաժանվում են գիտական, գործնական և գեղարվեստական, մինչդեռ ստեղծագործականությունը նույնացվում է գիտական հետազոտությունների հետ, որոնք ներառում են ստեղծագործական գործունեության բոլոր փուլերը: Ուսուցչի մասնագիտական հմտությունների և առարկայական գիտելիքների կատարելագործումը չափազանց կարևոր նշանակություն ունի՝ ուսուցանվող պատմական նյութը սովորողներին ավելի հետաքրքիր դարձնելու, նրանց մեջ համաշխարհային պատմություն առարկայի նկատմամբ սեր և հետաքրքրություն արթնացնելու, ամբողջ դասարանին դասապրոցեսում ներգրավելու տեսանկյունից: Պատմության ուսուցիչներից այսօր ակնկալվում է մասնագիտական և մանկավարժական գիտելիքների դրսևորում.

- դասվանդվող առարկաների՝ հայոց պատմության, համաշխարհային պատմության բովանդակության և կառուցվածքի իմացություն.
- դասավանդվող առարկաների մասնագիտական տիրապետման որոշակի մակարդակ՝ անհրաժեշտ գիտելիքների իմացություն.

- դասավանդվող առարկաների մատուցման, ուսումնառության կազմակերպման մեթոդամանկավարժական գիտելիքների և կարողությունների առկայություն:

Հնարավոր չէ բառացիորեն վերարտադրել ուրիշների առաջավոր փորձը և ոչ էլ կրկնել սեփական փորձը: Ոչ մի ուսուցչի որևէ դաս չպետք է նման լինի մյուսին, (անհնարին է այդ անել), բացի այդ էլ՝ ուսուցչի ամեն մի դասը պետք է լինի մի ստեղծագործություն, եթե այդպես նա չաշխատի, նրա մանկավարժական արվեստը կվերածվի արհեստի: Դպրոցը հենց ուսուցչի համար կյանքի և ստեղծագործական դպրոց է, իսկ ուսուցիչը « արվեստագետ», որին թույլ է տրվում ազատ ստեղծագործել, արարել և, բացի այդ, ըստ նրա, մարդիկ կյանքում մեկ անգամ են ստեղծագործող դառնում: Ուսուցչի ստեղծագործական գործունեության նախնական հիմքերը դրվում են բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում, երբ նա ընտրում է ուսուցչի մասնագիտությունը, ստանում է տեսական խոր և կայուն գիտելիքներ, մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ձեռք է բերում գործնական կարողություններ և հմտություններ, այստեղ էլ ձևավորվում են նրա մանկավարժական վարպետության նախադրյալները, իսկ հետագա մանկավարժական աշխատանքի ընթացքում, ինչպես նաև ինքնակրթության, ինքնազարգացման և ինքնակատարելագործման ճանապարհով նա հասնում է վարպետության բարձունքներին: Ուսուցչի մանկավարժական վարպետությունը նրանում է, որ նա կարողանում է հենց դասի ժամանակ բոլոր աշակերտներին սովորեցնել, զարգացնել՝ միտքը, հղկել նրանց ունեցած բարոյական և գեղագիտական որակները, բացել նրանց համար ուղիղ ճանապարհի դեպի գիտելիքների «աշխարհ»: Այսօր ուսուցչի ստեղծագործական աճի հիմնահարցը ձեռք է բերում հատուկ կարևորություն: Մանկավարժի պրոֆեսիոնալ վարպետության կատարելագործումը գլխավոր պայման է ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների որակի հետագա բարձրացման համար և հասցնում է նրան համապատասխան կյանքի պահանջներին: Մանկավարժությունը գիտություն է մարդու մասին, որն ունի յուրահատուկ նպատակներ ու խնդիրներ, որոնց լուծումը կապված է մարդուն և նրա գործունեությունն ուսումնասիրող բոլոր գիտությունների հետ: Առանց այդ կապերի մանկավարժությունը, ընդհանրապես գիտությունները չեն կարող զարգանալ:

2. Գրական ակնարկ

Համաշխարհային պատմություն առարկայի դասավանդման նպատակն է՝ սովորողին գիտելիքներ տալ համաշխարհային պատմական զարգացման հիմնական օրինաչափությունների և առանձին քաղաքակրթությունների յուրահատկությունների վերաբերյալ, նպաստել սովորողի՝ պատմական կարևոր իրադարձությունները և երևույթները վերլուծելու, համեմատելու, համադրելու, ինքնուրույն եզրահանգումներ անելու և պատմությունն արժևորելու կարողությունների զարգացմանը: Համաշխարհային պատմության ուսումնասիրությունն ավագ դպրոցում կարևորվում է նաև սովորողների աշխարհայացքի ամբողջական ձևավորման տեսանկյունից:

Համաշխարհային պատմություն առարկայի ուսումնական բնագավառն ընդգրկում է մարդկության պատմությունը, ներկան և զարգացման հեռանկարները, մարդու՝ որպես անձի և քաղաքացու, նկարագիրը և սոցիալականացման փորձը, հասարակության կյանքի քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և հոգևոր-մշակութային ոլորտները:

Ուսումնական բնագավառի հիմնական նպատակն է՝ սովորողին ամբողջական գիտելիքներ տալ մարդու և հասարակության մասին, ձևավորել ու զարգացնել նրա ճանաչողական, սոցիալական և անհատական կարողություններն ու հմտությունները, դաստիարակել ազգային ու համամարդկային արժեքներ կրող սոցիալապես ակտիվ անձ և քաղաքացի, բացահայտել նրա անձնային որակները և ապահովել սեփական ներուժին համապատասխան ուսումնական, աշխատանքային և գործունեության այլ տեսակների մեջ մասնակցությունը, ամրապնդել սովորողի հարգանքն ու հպարտությունը հայրենիքի, սեփական ժողովրդի պատմության, ավանդույթների և ազգային առանձնահատկությունների հանդեպ: Այն օգնում է սովորողին ճանաչել ինքն իրեն, ժամանակակից աշխարհը, կողմնորոշվել հասարակական բազմաբնույթ հարաբերություններում, ամբողջական պատկերացում ունենալ Հայաստանի քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և հոգևոր-մշակութային զարգացման հեռանկարների վերաբերյալ:

Համաշխարհային պատմության դասավանդման ավարտին, սովորողը պետք է՝
ա) Նախնական գիտելիքներ ունենա

Համամարդկային արժեքների, մարդու, համաշխարհային քաղաքակրթությունների, հասարակության զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների մասին.

բ) պատկերացում ունենա

մարդկանց լեզվական, ազգային, կրոնական բազմազանության, հասարակական և

բնական երևույթների փոխազդեցության ու փոխկապակցվածության բազմազանության վերաբերյալ:

գ) ամբողջական գիտելիքներ ունենա

Համաշխարհային տնտեսության կառուցվածքի, զարգացման նախադրյալների, աշխարհի ժողովրդագրական պատկերի, քաղաքական բաժանման, ժամանակակից, աշխարհի քաղաքական կառուցվածքի, աշխարհաքաղաքական ու տնտեսական իրավիճակի մասին.

Որքանով են սովորողները համապատասխանում վերը նշված չափանիշներին, որքանով են տիրապետում համաշխարհային պատմության զարգացման օրինաչափություններին, որոշեցի պարզել երկու փորձարարական դասերի արդյունքում, փորձարարական դասերի համար՝ ընտրեցի «Շրջված դասարան» մեթոդը:

Դրական կողմեր

«Շրջված դասարան» մոդելի կիրառման դեպքում ուսուցչի կողմից աշակերտներին դասընթացի նյութը փոխանցվում է լսարանից կամ դասարանից դուրս՝ տեսանյութերի, ձայնագրությունների կամ կարդալու համար նախատեսված տեքստերի միջոցով: Ուսուցչի և աշակերտների փոխազդեցության ժամանակահատվածը կարող է օգտագործվել հմտություններ զարգացնող աշխատանքներ կատարելու նպատակով:

Պարզվում է, որ այս մոտեցումը լավ միջոց է աշակերտների և իրենց ուսուցիչների հարաբերությունները ամրապնդելու համար: Հաշվի առնելով այն փաստը, որ դասի տեսական մասն արդեն փոխանցվել է դասը սկսելուց առաջ, ուսուցիչը կարող է ավելի շատ ժամանակ տրամադրել աշակերտների կողքին լինելու համար և նրանց օգնելու կատարել առաջադրանքներ այն պահին, երբ դրա կարիքն առավել շատ են զգում:

«Շրջված դասարան» մեթոդը նաև լավ միջոց է ուսուցումը դասաժամից առաջ և հետո տարբերակելու և անհատականացնելու համար: Աշակերտն այսպիսով հետևում է դասին՝ իր համար ցանկալի տեմպով: Նա կարող է դիտել տեսանյութը այնքան անգամ, որքան ցանկանում է: Աշակերտները կարող են դանդաղեցնել կամ արագացնել իրենց ուսուցման տեմպը՝ ըստ իրենց սեփական կարիքների: Ուսուցիչն ավելի շատ ժամանակ կարող է տրամադրել անհատապես կամ աշակերտների փոքր խմբերի հետ աշխատելու համար՝ նրանց առաջարկելով իրենց կարիքներին համապատասխան առաջադրանքներ:

«Շրջված դասարան»-ում աշխատանքը հիմնված է աշակերտի վրա. վերջինս դառնում է իր ուսուցման դերակատարը և մասնակցում է դասընթացի

համաստեղծմանը: Այս պրակտիկայի շնորհիվ ավելի շատ ժամանակ է հատկացվում հմտությունները զարգացնելուն և խորացնելուն՝ կատարելով ավելի բարձր մակարդակի ճանաչողական առաջադրանքներ, որոնք ավանդական դասաժամերի դեպքում կատարվում են դասերից հետո:

Բացասական կողմեր

«Շրջված դասարան» մեթոդն ունի նաև թերություններ: Տեսանյութեր պատրաստելու համար հարկավոր է տրամադրել երկար ժամանակ: Սակայն գոյություն ունեն փոխանակման կայքեր ուսուցիչների և աշակերտների միջև, որոնք մեծապես հեշտացնում են նյութերի ձևավորման աշխատանքները: Ինչ վերաբերում է աշակերտներին, կարող ենք արձանագրել որոշ խնդիրներ՝ կապված ինտերնետային կապի և սարքավորումների բացակայության հետ:

Ինչպես արդեն նշվեց վերևում, «Շրջված դասարան» մեթոդի առավելություններից մեկը դասաժամին աշակերտի ներկայությանը նոր իմաստ հաղորդելն է: Այսպիսով, մանկավարժական տեսանկյունից ուսուցիչների համար մեծ մարտահրավեր է դասընթացների կազմակերպումը և տնային առաջադրանքների հանձնարարումը: «Շրջված դասարան» մեթոդն առաջացնում է ուսուցչի վարքագծի խոր փոփոխություններ. վերջինս ամբողջովին փոխում է կեցվածքը և դեմառդեմ մոտեցումից անցնում է կողք կողքի մոտեցման:

3. Փորձարարական հետազոտություն

3.1-Խմբի նկարագիրը

Ես իմ հետազոտական աշխատանքն անցկացրել եմ Գեղարքունիքի Ծովինարի միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանում:

Քանի որ այս դասարանի որոշ աշակերտներ ունեին ցածր առաջադիմություն և պասիվ դրսևորում դասապրոցեսների ընթացքում, այդ պատճառով ես որոշեցի կիրառել «Շրջված դասարան» մեթոդը, որպեսզի մեծանա աշակերտների հետաքրքրությունն ու մոտիվացիան դասապրոցեսներին մասնակցելու՝ այսինքն կարծիքներ հայտնելու, համեմատելու, վերլուծելու, իրենց մտքերն ազատ ու անկաշկանդ արտահայտելու, ինքնուրույնություն ձեռք բերելու առումով:

Այս դասարանում սովորում են 20 աշակերտ՝ 10 աղջիկ և 10 տղա, որոնք ունեն տարբեր ընդունակություններ:

Համաշխարհային պատմություն առարկան անցնում են շաբաթական 2 ժամ, այն դասացուցակում տեղադրված է 3-րդ և 5-րդ ժամերին:

Այս դասարանի հիմնական խնդիրները.

- *Դասը պատասխանել*
- *Վերլուծել սովորածը*
- *Պատասխանել նախորդ դասերի վերաբերյալ տրված հարցերին*
- *Ակտիվ մասնակցությունը դասապրոցեսին:*

3.2-Փորձարարական դասեր

3.2.1-Փորձարարական դաս-1

Այսօրվա դասը՝ «Արաբական խալիֆայությունը՝ Իսլամի առաջացումը» թեման է:

Քանի որ ընտրված է «Շրջված դասարան» մեթոդը, աշակերտներին հանձնարարված էր տանը մի քանի անգամ լավ ուսումնասիրել թեման: Դասը սկսվեց հարցադրումներով, մեծ և բուռն քննարկում տեղի ունեցավ աշակերտների միջև: Այն աշակերտները, որոնք նախկինում պասիվ դիրքորոշում ունեին դասի նկատմամբ, բավականին աշխույժ սկսեցին կարծիքներ արտահայտել: Այն աշակերտները, ովքեր դժվարացել էին դասի, որոշակի հատվածներ ընկալել՝ առանձնացրեցի և «Մտագրոհի» մեթոդով լրացվեց գիտելիքների բացը:

Վերը նշվածից հետո ծանոթացրեցի նոր դասին «Արաբական մշակույթը» թեմային, պատմեցի, բացատրեցի, հանձնարարեցի նոր դասին ևս պատրաստվել «Շրջված դասարան» մեթոդով:

3.2.2-Փորձարարական դաս-2

Դասն սկսեցի հարց ու պատասխանով՝ անցած թեմայի վերհիշմամբ: Աշակերտները բավականին ակտիվ մասնակցեցին և պատասխանեցին անցած նյութը, որը բավականին հաջող յուրացրել էին:

Ստուգեցի նրանց գիտելիքները անցած թեմայի վերաբերյալ, և հանձնարարված տնային աշխատանքները: Այնուհետև օգտագործելով «Շրջված սասարան» մեթոդով, աշակերտներն սկսեցին պատասխանել օրվա դասը: Սովորողների մոտիվացիան բարձրացնելու համար, դասի նախատեսված հատվածները պատասխանելուց հետո, համակարգչի միջոցով միացրեցի իսլամի վերաբերյալ ձանաչողական հոլովակ, որը նույնպես քննարկվեց սովորողների կողմից՝ «Շրջված սասարան» մեթոդով: Սովորողները դասագրքից կարդացին և քննարկեցին արաբական խալիֆայությանն

սահմանների, դիվանագիտության միջազգային հեղինակության խնդիրը, քննարկեցին ու վերլուծեցին արաբական մշակույթի առանձնահատկությունները: Միջառարկայական կապ ստեղծվեց հայոց պատմության հետ: Հաջորդիվ բանավոր կրկնության մեթոդով ամփոփվեց դասը և բացատրեցի նոր թեման՝ «Քոչվորական կայսրությունները՝ Թյուրք-սելջուկները, կիսալուսնի կայսրությունը», որից սովորողները գաղափար ունեին Հայոց պատմություն առարկայից:

4. Եզրակացություն

Աշակերտների ներգրավվածությունը ապահովելու համար՝ անցկացվեց 2 տարբերակված դասեր, «Շրջված դասարան» մեթոդով, որտեղ ստեղծագործական

մոտեցման շնորհիվ կարողացա հասնել նրան, որ պասիվ սովորողները իրենց դրսևորեցին բավականաչափ ակտիվ, և ակտիվորե մասնակցեցին ամբողջ դասապրոցեսներին:

Նրանք ուսումնասիրեցին տրված թեման, դիտարկեցին կապը հայոց պատմության հետ: Ինձ համար պարզեցի, որ ուսուցման ընթացքում ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելը և սովորողների հետաքրքրությունների ու անձնական հատկությունների հետեզոտումը բավականին կարևոր է, քանզի հաջողվեց աշակերտներին ներգրավել դասապրոցեսում:

Երկու փորձարարական դասերի արդյունքում կարող եմ արձանագրել, որ ստեղծագործական և հետազոտական աշխատանքը օգնում է ուսուցչին կատարելագործել իր առարկայական և մասնագիտական գիտելիքներն ու հմտությունները, դրա շնորհիվ էլ կարողանալ յուրքանջուր երեխայի համար մշակել յուրահատուկ մոտեցման մեթոդ:

Վերլուծելով հետազոտական դասերի արդյունքները, եկա այն եզրակացության, որ ներգրավվածության բարձրացումը պայմանավորված է հետևյալ գործոններով.

1. հարցադրումների կիրառում դասաժամերին
2. հետադարձ կապի տրամադրում
3. թեմայի ընթերցում և քննարկում
4. թեմայի հիշեցում, ամրապնդում և ամփոփում

5. Օգտագործած գրականության ցանկ

1. Բայան Ա.Ա., Մանկավարժական հոգեբանության հարցեր, Ե., 1989:
2. Էլոյան Տ.Ս., Ուսուցիչը և նրա ստեղծագործունեության հոգեբանական հիմնական

ուսումնասիրությունները, Ե., 1980:

3. Հարությունյան Թ.Ս., Ժողովրդական ուսուցիչը, Ե., 2001:

4. Կուզմինա Ն.Վ., Էսսեներ ուսուցչի աշխատանքի հոգեբանության վերաբերյալ.

ուսուցչի գործունեության հոգեբանական կառուցվածքը և նրա անձի ձևավորումը / Ն.Վ.

Կուզմինա. - Լ.: Լենինգրադի համալսարան, 1967:

6. Հավելված

Դասապլան-1

Առարկա	Համաշխարհային պատմություն	Ամսաթիվ	10.05.2022	Կիսամյակ	II	Դասարան	VII
--------	---------------------------	---------	------------	----------	----	---------	-----

Թեմա	Արաբական խոլիֆայությունը՝ Իսլամի առաջացումը Ուսուցանել Արաբական մշակույթը
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, գրատախտակ, համակարգիչ
Դասի նպատակը	Ծանոթացնել Համամարդկային արժեքների, մարդու, համաշխարհային քաղաքակրթությունների, հասարակության զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների հետ
Վերջնարդյունքները	Վերարտադրել սովորած նյութը Նվազագույն գիտելիքների յուրացման շեմը ներկայացնելու հմտություն Գիտելիքների խորացում

Գործողություններ ժամ/տև	Ուսումնական գործունեություն	Ուսումնական գործունեություն	Հարցադրումներ	Կիրառվող մեթոդներ
--------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	---------------	-------------------

դրություն	Աշակերտներ	Ուսուցիչ		
5ր	Դասը սկսվեց հարց ու պատասխանով, աշակերտներտները վերհիշեցին նախորդ դասի թեման	Ողջունել Հարցադրումներ	Ո՞րն էր նախորդ դասի թեման	
10ր	Աշակերտները «Շրջված դասարան» մեթոդով տրված առաջադրանքները	Հարցադրումներով պասիվ աշակերտներին ևս ներգրավվել ընդգրկել դասապրոցեսին Տալ ուղղորդող հարցեր	Իվան IV Ահեղ (1533- 1584) Ո՞ր դարում առաջացավ ռուսական կենտրոնացված պետությունը Սիրում ես Համաշխարհային պատմությունը Ի՞նչ է Բոյարական դուման	Հարցադրու- մների մեթոդ
5ր	Քննարկեցին նոր դասը	Կատարել ճշտումներ և շտկումներ Ուղղորդել	Ի՞նչ էին կոչվում Իվան Ահեղի հիմնած համապետական գործակալությունները Ո՞ր խանությունները միացվեցին Ռուսաստանին	

10ր	Վերլուծեցին դասը, միջառարկայական կապ ստեղծվեց Հայոց պատմության հետ	Հետևել աշակերտներին	Ո՞վ դարձավ գահի խնամակալը Իվան Ահեղի մահից հետո	«Շրջված դասարան» մեթոդ
10ր	Կատարեցին դասի վերաբերյալ առաջադրանքներ		Հետադարձ կապ Ո՞վ և ե՞րբ է հիմնադրել Ռոմանովների դինաստիան	
5ր	Բացեցին դասագիրքը ընթերցեցին նոր դասի տեքստը	Նոր թեմայի հաղորդում Հանձարարություններ տալ Պատասխանել աշակերտների հարցերին	Քեզ դուր եկա՞վ արդյոք «Շրջված դասարան» մեթոդը	

Դասապլան-2

Առարկա	Համաշխարհային պատմություն	Ամսաթիվ	12.05.2022	Կիսամյակ	II	Դասարան	VII
Թեմա	<p>Արաբական մշակույթը</p> <p>Սովորել Քոչվորական կայսրությունները՝ թյուրք-սելջուկները, կիսալուսնի կայսրությունը</p>						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, գրատախտակ, համակարգիչ						
Դասի նպատակը	Ծանոթանալ մարդկանց լեզվական, ազգային, կրոնական բազմազանության, հասարակական և բնական երևույթների փոխազդեցության ու փոխկապակցվածության բազմազանությանը						
Վերջնարդյունքները	<p>Տարբերի արաբական խալիֆայության և նվաճված ժողովուրդների կրոնական ու ազգային առանձնահատկությունները</p> <p>Միջառարկայական կապ ստեղծի հայոց պատմության հետ</p>						

Գործողութ յուններ ժամ/տևո ղություն	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Ուսումնական գործունեություն Ուսուցիչ	Հարցադրումներ	Կիրառվող մեթոդներ
5ր	Դասը սկսվեց հարց ու պատասխանով Աշակերտները վերհիշեցին նախորդ դասի թեման	Ողջունել դասարանին Հարցադրումներ	Ո՞րն էր նախորդ դասի թեման Արաբական խալիֆայություն ը՝ իսլամի առաջացումը	«Մտագրոհ» մեթոդ
15ր	Օգտագործելով «Տարբերակված ուսուցման» մեթոդը աշակերտներն սկսեցին ակտիվ ներկայացնել հանձնարարված նյութը Համեմատականնե ր անցկանցնել անցածի և նորի միջև, կարծիքներ հայտնեցին Ծանոթացան արաբական մշակույթի հետ Նկատեցին իսլամի հավատասցյալներ ի ու	Խրախուսել և գովեստի խոսքերով բարձրացնել աշակերտների մոտիվացիան, հետաքրքրու թյունն ու շահագրգռվածութ յունը Աշակերտներին ներգրավվել դասապրոցեսին Տալ ուղղորդող	Ո՞վ է իսլամի հիմնադիրը Ի՞նչ է նշանակում Իսլամ	«Տարբերակվա ծ ուսուցման» մեթոդ

	քրիստոնյաների հավատացյալների տարբերությունը	հարցեր		
10ր	Միջառարկայական կապ ստեղծվեց հայոց պատմության հետ Քննարկեցին, համեմատեցին պատմական հերոսներին Բացեցին գրքեր Կարդացին նոր նյութի համապատասխան տեքստը	Հետևել դասին Հետևել աշակերտներին Կատարել ճշտումներ և շտկումներ	Քեզ հատկապես ի՞նչը հետաքրքրեց արաբական խալիֆայության վերաբերյալ Գնահատու՞մ ես Համաշխարհային պատմությունը	«Շրջված դասարան» մեթոդ
15ր	Կատարեցին համապատասխան վարժություններ Պատասխանեցին գրքում գրված հարցերին(հարցեր և առաջադրանքներ բաժնից) Վերջում ամփոփեցին ընդհանուր, գլխավոր թեման	Կատարել ճշտումներ և շտկումներ Հարցադրումներ	Ձեզ դուր եկա՞վ նոր դասը Քեզ դու՞ր պատմություն սովորելը	Հարց ու պատասխան մեթոդ